

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

2 De exercitio intellectus circa nomina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

enim abest, & me harum minutiarum pudeat, & si dignitatis vel minimam partem assequar, mihi gratulaturus sim, & veluti res maximas affecuta.

De exercitio intellectus circa
Nomina.

CAPVT II.

OMISSIS superfluis Nominum diuisionibus, & declaratione nominum priorum, de quibus supra actum est, tantum breuiter agam de reliquis, initio facto ab Appellatiuis, quæ significant officium, vel aliam proprietatem congruentem personæ. Inter ea est, nomen AMICI, quo Christus appellauit in horto IUDAM proditorem suum, dicens. AMICE ad quid Venisti? Vnde colligitur Christum tanto mortis arsisse desiderio, vt benefactoris loco haberet eum, qui eam procuraret. Et quoniã beneficia recipi solent ab amicis. bonus Iesus Iudam, vt potè suæ mortis procuratorem, amici loco habebat. S. Bernardus scribens in Cantica obseruauit sponsã saepe sponsum suum appellare nomine DILECTI, ac inde colligit, illud eã fecisse sui erga eum amoris, quem pectori inclusum habebat, declarandi causa. Dilectio enim est actus Voluntatis.

D &

DE ADIECTIVO, quoque ita dicto quod aliis nominibus adiciatur, poteris examinare, an congruenter attribuatur personæ, ut facit S. BERNARDVS in sermonem supra MISSVS EST, in verba angeli ad B. Virginem dicta, GRATA PLENA. ubi indagat, quæ fuerit illa gratiæ plenitudo. Similiter S. HIERONYMVS in verba B. Petri ad Christum dicta. *Tu es Christus filius DEI VIVI.* Deum vivum, inquit, appellat, ad distinctionem eorum deorum, qui mortui sunt. Idem intellige de Participiis, ut de illo, quod S. Elisabeth dixit ad B. Virginem: *BENEDICTA tu inter mulieres.*

Luc. 1.

Matt. 26.

Pronomina EGO, TV, eorumque affinitia Demonstratiua, magnam solent habere vim & emphasin, tū ad res amplificandas, tum ad extenuandas. Ad extenuandum Iudæi dixere ad cæcum illuminatum, ut refert B. Ioannes *Tu doces nos?* ut liquet ex verbis antegressis. *In peccatis natus es totus.* Ad amplificandum autem dixit Christus Apostolis apud Ioannem, post pedes lotos: *Ego laui pedes vestros,* ut patet ex mox adiunctis verbis, *Dominus & magister.* Rursum Pronomina dicta *Possessiva*, præter significatum domini crebro expriment & amoris affectum, ut videre licet in histor. 2

Ca. 9.

Ioan. 13.

Gen. 37.

L a R

patriarchę Ioseph, vbi sæpe repetuntur pronomina illa. *Videntes autem fratres eius, quod à Patre plus cunctis fratribus amaretur: quando tunicam illius miserunt ad Patrem alludēdo ad hunc amorem dixerunt, & dicitur: tunica filij tui est. Et ipse respondit: Tunica filij mei.* Et mox subiecit Moyfes: *Fleuit filium suum.*

CIRCA Nomina, quibus res diuersę inter se comparantur, inquire tu primum naturam rei, ratione cuius comparantur, sitne v. temporalis an spiritualis? Secundo quantitatem excessus. Tertio causam eiusdem Exempli in sit illud Ecclesiastici ca. 7. *Molius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij.* Primum ergo deberes inuestigare, quid in vtraque domo agatur, & tunc facile cognosces, cur consultius sit ad illam, potius quam ad hanc concedere. Deprehendes autem in conuiuiis temperantia limites in comedendo & bibendo excedi, & ideo monuisse Dominum apud Lucana: *caute, ne grauentur corda vestra crapula, & ebrietate.* Deinde, delinquiloquendo *in multiloquio enim, ait Sapiens, non deerit peccatum.* Tertio, ridendo & nugando. Christus autem, teste S. Luca, dixit. *Va vobis, qui ridetis, & habetis consolationes vestras.*

Luc. 21.

Prov. 10.

Luc. 6.

Vestras. Ex altera parte in domo luctus, vel mortui, omnes plorant, compatiendo afflictis, secundum illud Pauli consilium: *Flete cum flentibus.* Quod ad secundum caput at-
 Rom. 12.
 tinet, in conuiujs sunt delitiæ & voluptates magnæ, sed ad breue tempus, & quæ hominem ad æternas inferni pœnas detrudunt, vt accidit infortunato Epuloni Euangelico. Contra in domo luctus, etiam si commiseratio cum lugentibus sit breuis, tamen æternæ vitæ meretur gaudia, vt indicat Apostolus in 2. epist. ad Corinthios: *Momentaneum hoc est leue, &c. æternam gloria possidetur operatur in nobis.* Quod ad tertiū, causa-
 2. Cor. 4.
 tur potius eundem sit ad ædes lugentium, quam conuiuantiū est, quia oblectatio virtutis caritatis quæ est in conuersatione lugentium, longe præstat delectatione conuiuiorum, siue nobilitatem, siue utilitatem spectes. Ita docet B. Augustinus sermone 31. de verbis Domini, tractans illa verba Domini: *MARIA optimam partem elegit,* prolixèq;
 Luc. 14.
 demonstrans, qua in re vita contemplatiua præstet Actiuæ: ac tandem concludit, vt contemplatiua sit præstantior, non tamen idcirco actiuam malam. Et BEDA libro 4. in Lucam ca. 12. in verba *Nolite timere pusillum grex,* ait: Pusillum gregē electorum, vel ob-

comparationem maioris numeri reproborum, vel potius ob humilitatis deuotionem nominat: quia videlicet Ecclesiam suam quantalibet numerositate iam dilatatam, tamen vsque ad finem mundi humilitate vult crescere, & ad promissum regnum humilitatis peruenire, &c.

SVPEREST monere, aliquando in diuina scriptura inueniri genitium, qui significat possessionem, & multos bonos subministrat conceptus, vt fecit Chrysostronus in opere imperfecto super Matthæum, in verba: *Accipe puerum, & matrem eius*, Ideo, inquit, non dicit, *accipe matrem & puerum eius*, sed *accipe puerum & matrem eius*, quia non propter illam matrem ille filius natus est, sed propter illum filium preparata mater. Possessor siquidem anteferendus semper est rei possessæ.

SIMILITER inuenitur & Darius quidam denotans commodum vel incommodum: Commodi est in verbis angeli apud B. Lucam apud Pastores dictis, *Annuncio vobis gaudium magnum, quia natus est vobis saluator*. Hæc obseruatio est D. Bernardi in verba Isaia, *Factus est nobis Sapia à DBO*, nam ait. *Non dicit simpliciter, quia factus est sapientia, sed quia factus est nobis sapiens*.

Luc. 2.

sapientia. Incommodi datius est in illis
 verbis Genesios de nuditate Noe à Cham
 filio publicata: *Cum didicisset, ait scriptura, Gen. 9.*
qua fecerat ei filius minor. Sic enim loquitur *hom. 29.*
 B. Chrysostronus in illa verba. *Cognouit*
Noe, qua fecit SIBI. magnam & intolerabi-
lem rem discere voluit, fecit sibi. Et paulo post:
Vidisti, quomodo nihil temerè & fortuito in
diuina scriptura continetur. Qua fecerat sibi,
inquit.

De Exercitio Intellectus circa
 Verba.

C A P. III.

IN Verbis, primo considerandum est eo-
 rum significatū, propriū nē sit, an trans-
 latum, sicut supra ostendimus de verbo
 COLLIGENDI.

2. Obseruandus est **MODVS**, vt facit
 S. Chrysostronus in verba Matthæi. *Dic,*
Et hi duo filij mei sedeant, vnus ad dexteram
tuam, & alius ad sinistram in regno tuo.
 Modo enim imperandi, inquit, **DIC**, de-
 clarabat ardens suum desiderium in hac
 petitione.

3. Potest notari & **TEMPVS**, vt in illo *Cap. 29.*
 loco Matthæi. *Si filius Dei est, descendat*

L 4 nuno